

mitti, hanc autem non propter quod probatur intentum de quantitate ab solute sumpta tali ratione. Suscipere magis sive intendi causatus per depurationem unius contrarij ab altero contrario, ut documentum in cap. precedentem, suscipere autem minus causatum per admixtionem unius contrarij cum altero contrario. Na calorē intēdi est magis ac magis separari à frigiditate, remitti autē est magis ac magis misceri frigiditati, sed qualitas ut qualitas est, nihil est contrarium, ergo qualitas ut qualitas est, non sufficit magis & minus. Sic pro nūc dicta sit, si aut̄ aliter videbi, dicemus in philosophia. Hęc de secunda proprietate qualitatis dicta sunt.

*3. propria-
tates.* Tertia proprietas est hec, Maxime proprium quantitatis est secundum eam aquale vel in aquales dici.

Pro notitia huius proprietatis aduerte duo, deinde probabitur, primum aduerte ad hoc, q̄ hęc proprietas sit in quarto modo ita quod omni & soli qualitatibus conueniat & semper, oportet intelligere de quantitate finita. Nā sicut inter quantitatē infinita & finita nulla datur proportio, sic nec & qualitas, aut in qualitas, sumēdo quantitatem infinitam secundū se tota. Quod dico, quia non inconvenit ex quantitate infinita sumere partem finitam, puta deinceps cubitorum, & comparare eam quantitatibus alteri, que sit quinque cuborum, tunc confat quod effēt in aquales.

Secundū aduerte, q̄ intendit Philosophus hāc esse proprietatis quantitatis dimensionem, quoniam de hac solū hic intendit: ut excludamus quantitatem perfectionalem, de qua locuti sumus in principio huius capituli, nam & secundum eā dicimus aquales vel in aquales, ut Sortes & Plato sunt aquales in scientia vel auctoritate. Senex & iuuenies sunt in aquales virtibus. Ima omnis ens actu comparatur alteri potest dici aquale vel in aquale, quoniam comparatur illi aut est in eodem gradu bonitatis & perfectionis & sic est aquale, aut in majori vel minori, & sic est in aquale.

Hęc proprietas sic declarata probatur ex definitione & qualitatis & sui oppositi, & ex definitione aqualem & in aqualem. Nam & qualitas est rerum differentium eadem quantitas. In aqualitas autē est rerum differentium diversa qualitas. Aequalia vero dicuntur quā ad unicum compara rata nec excedunt nec exceduntur. In aquala sunt, quorum unū excedit aliud. Tunc sic, omnis excessus sumitur ex mensura & mensura ex quantitate, & solū per ipsam, cum ipsa sola sit mensura substantiae ergo omni & soli quantitati conuenit ut per eam dicatur aliquid aquale vel in aquale. Hęc de prædicamento quantitatis sunt dicta secundum logicos reales, & ad intentionem Aristot.

Quātum vero spectat ad nominales, brevibus se expediunt, distinunt prædicamentū quantitatis, deinde assignant genus generalissimum & genera subalterna usque ad specialissima & individua.

Differentes autē dicunt q̄ prædicamentū qualitatis est coordinatio plurim terminorū scilicet vniuersalium & vniuersalium significantium quantitatem secundū sub & super. Termini autē significantes quantitatem sunt illi, p̄ quos respōdetur ad interrogatiōne facta per quantitatem, aut quod, ut quatus est Sortes respōdetur, bicubitalis, quot sunt homines in tempore respōdetur, decem. Bicubitalē & decē important quantitatē. Verum quia ut sāpē diximus apud reales, nec prædicabile nec prædicamentum, dicunt solos terminos, sed naturam, ut stat sub illis terminis: ideo tu sequere viā realium ut conformioris Aristotele, & via Thomistica.

Quantum ad ordinatiōnem prædicamenti, aduerte q̄ assignat eam sicut Aristoteles, & logici reales, excepto q̄ nō nominant orationē inter species quantitatis discreta, sed assignant soli numerū & ne videantur contradicere aut deuiae a Aristotele, qui numerat orationē in qualitatē discreta, dicunt q̄ Aristoteles nō loquitur secundum mentem p̄ priā, sed iuxta sententiā Archite Tarētini, sic igitur ipsius prædicamenti seriem disponunt. Quantitas dimensua est genus generalissimum. Sed in quantitate sunt duo genera subalterna, & neutrum est superius ad alterum; nec prædicatur de altero, scilicet, quantitas continua & quantitas discreta. Sub continua sunt quinque species, scilicet linea, superficies, corpus, locus, tempus. Horum individua sunt hęc linea, hęc superficies, hoc corpus, hic locus, hoc tempus. Sub discreta est numerus, sub numero sunt species in infinitū ut binarius, ternarius &c. Sub qualibet numeri specie, sunt sua individua ut hęc binarius, hęc ternarius.

Hęc de prædicamento quantitatis dicta sunt, ad mentem nominalium, & realium.

CAP. IIII. De prædicamento ad Aliquid, i.e. relationis.

In quarto capitulo agendum est de prædicamento ad aliquid, de quo tria videnda sunt, primū quid sit, secundū q̄ sunt genera, sive species sive, tertio q̄ sunt proprietates sive communitates sive.

Quantū ad primum aduerte antequam deueniamus ad definitionē ipsius, quod ad aliquid sive relationum est duplex, scilicet secundum esse & secundum dici. Relationum secundum esse est illud quod principaliter & essentialiter dicit respectū ad aliud: vt duplum & dimidium, pater & filius. Relationum secundum dici est illud, quod principaliter & essentialiter dicit absolutum, putā de genere qualitatis, ut scientia & sensus & opinio, aut de genere subtilitatis, puta manus, caput, pes, nā licet scientia & sensus & opinio importent principaliiter qualitatem & perfectionē sive in prima sive in secunda specie qualitatis, ut declarabitur in capitulo sequenti. tamē secundario & connotatiōne important respectū ad alterum. Scientia enim est scibilis sciētia, & sensus est rei sensibilis sensus, & caput licet principaliiter importet partē substatū, tamē connotat relētū ad alterum, est enim caput capitati caput, & manus manuati manus. His pranotatis aduerte q̄ apud Aristotelem & logicos reales, datur de ad aliquid duplex definitio, prima competit relationis secundū esse & secundū dici, secunda autē de relationis secundū esse tantū, & est correspondiū prima, nā prima datur secundū sententiā veterū, secundū autē de Aristoteles secundum mentem propriam.

Prima igitur definitio est hec, Ad aliquid dicuntur quę cuncte hoc ipsum quod sunt, aliorum esse dicuntur, vel quomodolibet aliter ad aliud, ut pater, filij pater, dominus, serui dominus.

Primum dicit, dicuntur, & nō dicunt sunt, ut innuat quod hic nō tractat de relationis principaliter, ut sunt entia realia. Id enim spectat Metaphysica. Unde in libro 5 Metaphysica proposito tractat Aristoteles de modis relationiōrum. Pertractat autē hic de eius intentionaliter secundū q̄ referuntur ad dici & prædicari. Nonlibet arbitrantur q̄ Aristoteles utratur hoc termino. Dicuntur, ut innuat q̄ hęc definitio non est ex se sententia, sed ex sententia Platonis, & ideo dabit secundum definitionem ut videbis, quę erit ad mentem suam.

Secundū dicit, Quācunque hoc ipsum quod sunt sunt aliorum esse dicuntur, i.e. dicuntur esse omnia illa, quę in illud quod important vel significant, referuntur ad aliud, ut ad terminum & dicunt aliorum, i. in genitivo casu, ut duplum referuntur ad dimidium & econtrafō, in genitivo. Dicitur enim duplum dimidij duplum, & dimidium dupli dimidium, & pater filij pater, & filius patris filius.

Tertio dicit, vel q̄libet aliter ad aliud. Hoc exponit duplū, primum sic vel q̄libet aliter, i.e. vel posito q̄ nō significat soiū respectū ad aliud, dūmō connotat respectū, dār ad aliqđ, & sic p̄ hęc partic. denotat relationū sām ēsse. Secundū sic, vel q̄libet aliter, i.e. vel referuntur ad aliud ut ad terminum non solū in genitivo, sed quomodolibet aliter, putā sive in dativo, sive in accusativo. Nam quādām relationū dicuntur ad suum correlatiōnem in genitivo, ut dominus, serui dominus, quādām in dativo, ut similis similis, vicinus vicinus, quādām in accusativo, ut mons magnus ad montem parvum. Sensus ergo definitionis est iste: Relationū dicuntur quācunque essentialiter important respectū vel connotant respectū ad aliud, ita quod se referunt in genitivo, vel dativo, vel accusativo, vel ablative. Hęc est prima definitio.

Secunda talis est, Ad aliquid sunt, quibus hoc ipsum esse quod sunt est: ad aliud quodāmodo se habere. Hęc definitio datur ab Aristotele, ut connectiū præcedēti: ea nāc, ut diximus cois est relationis simpliciter dictis, que sunt relationū secundū esse, q̄ propriētate reponuntur in prædicamento ad aliquid, & relationū secundū quid, q̄ sunt relationū secundū dici, & quādām principale significatiōnē sunt in alio prædicamento, quā in ad aliquid, ut scientia, sensus, opinio in prædicamento qualitatis. Caput autē & manus & pes in prædicamento substatū reducuntur. Dicit igitur Aristoteles quod ad aliquid propriētate & simpliciter sunt nō quācūq; quomodolibet ad aliud sunt, ut dicit prima definitio, sed quibus hoc ipsum q̄d sunt est ad aliud se habere, quodāmodo, id est speciali modo & nō quācūq; modo. Hic autem modus specialis est